

dat boekje er met die Toelichting op de Schorsing niet, of van links en rechts verschenen de tegengeschriften ook in deze zaak.

Wat als een zwaar belastend rechterlijk vonnis was aangekondigd werd door velen als een eerediploma opgevat. Ook hier was het weer noodig een tweede boekje over deze zaak open te doen, al kwam dat niet in ieders handen. Het was even „grijs” zoowel van binnen als van buiten, als het andere, en bracht de zaak geen haarbreed verder. Ik zal maar niet al het rumoer beschrijven, dat over deze zaak is verwekt. Hoe vriendelijk en voorkomend men in deze tent met buigingen en strijkes ook de koopers te woord staat, het publiek is den laatsten tijd over de behandeling allerminst tevreden. Men is wel in deze tent toen het mislepel met die grijze boekjes niet zoover gegaan, dat men ze zelf in de uitverkoop wierp of opwekte ze maar in de kachel te stoppen. Men gaat hier anders te werk en dat wekt juist de ontstemming op. Van week tot week zie je nu leetuur verschijnen met al maar vraagtekens. Zoo ligt er nu weer iets in de uitstalling onder den titel: Moeten geschorste of afgezette ambtsdragers van het Avondmaal worden afgehouden? En kijk je dan die leetuur in, dan blijkt dat er zonder blikken of blozen in wordt verklaard: „In het kerkelijk conflict, dat onze kerken nu doormaken, hebben de kerkelijke vergaderingen in het algemeen gemeend, dat de schorsingen in het ambt de afhouding van het Avondmaal niet hoefden te brengen”. En, zegt men dan verder, die houding wordt ook gedekt door mannen als Voetius, Rutgers en Jansen.

En kijk, dat is nu om echt giftig te worden, en geeft je het woord boerenbedrog in den mond, waarover we het vorige week reeds hadden! Want weet ge wat er te lezen stond in die grijze boekjes over de Schorsing van dien professor? Ik zal het U woordelijk aanhalen:

„Wat prof. Schilder bij het verstrekken van zijn adviezen zoekt en begeert aan te richten moet op het standpunt der Synode worden aangemerkt als „tweedracht, sekten en multerij in kerken”. (Pag. 33 van het eerste grijze boekje).

„Hij heeft zich door zijn houding schuldig gemaakt aan de in art. 80 K. O. genoemde zonde van scheurmaking en aan wat in ons Avondmaalsformulier wordt omschreven als het begeeren aan te richten van tweedracht, sekten en multerij in kerken”. (Pag. 18 van het eerste grijze boekje).

„De Synode heeft uiteindelijk welbewust de grove zonde van openbare scheurmaking en openlijke verachting der kerkelijke orde bij prof. Schilder willen constateeren. De overtuiging, dat hij zich aan die grove zonde schuldig maakt, heeft er haar toe ge-

leid om hem op zoo ernstige wijze tot de orde te roepen”. (Pag. 33 van het eerste grijze boekje).

Weet ge wat nu het ergerlijke in deze zaak is? Dat in deze tent, waar alleen maar kerkrechtelijke uitstallingen worden gehouden, en dat door den baas zelf, die kerkenordening, waarom alles draait, gladweg wordt verdonkeremaand. Ge kunt er verzekerd van zijn, dat men al weer gereed staat om Uw affreuse, horribele termen te laken. Maar laten we eventjes zien. Ge hebt dat toch zooveel goed in U opgenomen, dat van die bij herhaling vastgestelde, met name genoemde grove zonde, van die nadrukkelijke verwijzing naar het Avondmaalsformulier? En wat zegt dat Formulier? Immers dit, dat allen die zich aan deze ergerlijke zonde schuldig maken, zich van de tafel des Heeren zullen onthouden, waarbij hun verkondigd wordt dat zij geen deel hebben in het rijk van Christus en zich dus van deze spijze, welke Christus alleen voor zijn geloovigen verordeneerd heeft, zoo lang zij in zulke zonden blijven, zullen onthouden, opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde. Sla nu Uw kerkenordening op, en lees artikel 76: „En desgeleijks wie een openbare of anderszins een grove zonde gedaan heeft, zal van het Avondmaal des Heeren afgehouden worden, enz.”

Kunt ge het nu begrijpen, hoe men nu nog kan vragen of zulke grove zondaren wel van het Avondmaal des Heeren moeten afgehouden worden?

Afhouden zegt art. 76 K. O. Wij hebben in het kerkelijk conflict anders geoordeeld, zegt men losjes weg, net doende alsof men van den prins geen kwaad weet, en alsof er geen K. O. bestaat. En nu die ds Joh. Jansen waarop men zich beroept. Wat zegt die? Lees „de Korte Verklaring van de Kerkenordening” van zijn hand, pag. 312: „Het tweede geval is, dat iemand een openbare of anderszins een grove zonde bedreven heeft. Staat dit na onderzoek voor den kerkeraad vast, dan stelt hij den zondaar aanstonds onder censuur”. Wordt dan verder gevraagd: Welk karakter draagt deze afhouding? dan antwoordt ds Jansen: „Deze afhouding van het Avondmaal is de eerste acte van de tucht in engeren zin. Ze wordt ook wel de voorloopige excommunicatie of „kleine ban” genoemd”. En daar wil nu die vriendelijke mijnheer van dit tentje ons wijs maken, dat die ds Jansen van dat alles niet zou hebben geweten en ermee accoord zou gaan dat in dit conflict, op niemand zooals men zegt, de persoonlijke censuur is toegepast! Nu loopen we nog eenige kans, dat ons wordt tegengeworpen, dat artikel 76 der K. O. betrekking heeft op gewone leden der kerk en artikel 79 en 80 speciaal op bijzondere ambtsdragers. Het valt mij telkens weer op, dat men op dit punt aangekomen nooit eens flink doorpraat en eerlijk de consequentie van zijn meening aanvaardt. Deed men

dat, dan zou men, gesteld men wilde alleen bij gewone leden van afhouding van het Avondmaal weten, in geval van bedreven grove zonden, en niet bij bijzondere ambtsdragers, eertijk deze conclusie moeten aandurven, dat je dominee, ouderling of diaken zijnde je meer zou kunnen permitteeren op het punt van grove zonden dan als gewoon lid der kerk en een heel wat mildere tuchtbehandeling zou genieten. Dan zou men tevens het Avondmaalsformulier daarop aansluitend maar meteen moeten wijzigen, b.v. in dezen geest: Allen, behalve dominees, ouderlingen of diakenen, die zich aan de navolgende ergerlijke zonden hebben schuldig gemaakt, zullen zich van de tafel des Heeren onthouden en hun wordt verkondigd, dat zij geen deel hebben in het rijk van Christus. En voort: Deze allen, met uitzondering van dominees, ouderlingen en diakenen, zullen zich van deze spijze (welke Christus alleen voor zijn geloovigen, waaronder onbedeelden grove zonden bedrijvende dominees, ouderlingen en diakenen, verordeneerd heeft) onthouden, opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde.

Wanneer we den vriendelijken man van dit kraampje niet tot zooveel goddeloosheid vervallen mogen achen, dan doet hij toch hier inderdaad aan iets, wat lijkt op boerenbedrog. Want dan stopt hij toch stil-tjes die grijze boekjes met die vreeselijke woorden over die in het Avondmaalsformulier genoemde grove zonde in de kachel. En zoo gaat dan die heele aanklacht van die beruchte grove zonde in rook op.

Uit mijn jongensjaren herinner ik me van de weekmarkt zoo'n virtuos, die een soort leerachtigen ouwel op zijn tong legde en dan allerlei schoone vogelengeluiden van nachtegaal, karekiet, kanarie tot lijster toe, uit dat lapje leer voorttooverde. Kocht je dan zoo'n ding en kwam je er mee thuis, dan kon je je longen er op leeg blazen, maar op zijn best, haalde je er een geluidje uit te voorschijn, dat wel iets weg had van het snateren van een eend of gans, maar meer ook niet. Daaraan werd ik herinnerd bij onze wandeling langs dit stalletje. Twee jaren geleden lagen hier de bazuinen van het gericht, ze zouden een klaar en sonoor geluid geven. En nu na deze twee jaren, wordt er op geblazen en blijkt er niets anders meer uit voort te kunnen komen, dan het snerpnd geluid, zoo wel bekend van het fluitje van den stationschef, welk signaal U op eenigen afstand alleen maar wil zeggen, dat ge voor ditmaal den (kerkelijken) trein hebt gemist. Zijn we even bedrogen! Wij alleen? Of mogelijk ook God?

Ondertusschen ook boven deze tent wappert dat vroolijke, veelbelovende spandoek: Tot opbouw van het Gereformeerde leven. Kom, gaat ge mee? Ik heb er voor vandag weer genoeg van. P. GROEN.

POPULAIR-WETEN. [SCHAPPELIJKE SCHETSSEN]

OM HET HART DER REFORMATIE, VII.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

Nadat wij de positie van De Cock en Scholte ten opzichte van de beschouwing der kerkleden en het doopen der kinderen zoo objectief mogelijk hebben bepaald, moeten we thans de ontwikkeling van het vanwege deze kwestie tusschen beide mannen gerezen conflict nagaan.

Wanneer we dat doen, komen we in aanraking met een ingewikkeld, maar ook uitermate boeiend en leerszaam brok geschiedenis van de zich zoojuist van het Nederlands Hervormde Kerkgenootschap afgescheiden hebbende Gereformeerde Kerken. Een stuk geschiedenis, dat in meer dan één opzicht een lichtbaken is, speciaal in de opgezwepte, tegen elkaar opbruisende kerkelijke wateren onzer dagen.

We kunnen in den bewogen strijd, welke rondom dit conflict heeft gewoed, gemakkelijk vier perioden onderscheiden. Deze teekenen zich als vanzelf tegen elkaar af, als we de evolutie van de moeilijke worsteling nagaan.

Vooreerst is er de tijd, waarin het conflict openbaar werd. Deze periode eindigt met de synode van Amsterdam, welke van 2-12 Maart 1836 werd gehouden. Deze eerste synodale vergadering der afgescheiden kerken gaf met de beste bedoelingen en terwijl de hartelijke verstandhouding onder de broeders er niet in 't minst onder leed, een, als we het zakelijk bezien, volstrekt onbevredigend en dubbelzinnig compromis, dat, evenals elk, niet als zoodanig door allen erkend en aanvaard, compromis, wel een bron van ellende moest worden.

Na deze synode komt de moeilijke tijd, waarin het conflict al scherper wordt en steeds verder om zich heen grijpt. De zaak wordt dan in verschillende publicaties uitvoerig besproken. Kerkelijke vergaderingen spreken er hun oordeel over uit. De partijen komen in dezen tijd al feller tegenover elkaar te staan. De verwarring en de onrust nemen steeds toe.

Vervolgens komt het gansche conflict op de synode

van Utrecht, gehouden op 28 Sept. 1837 en volgende dagen. Op deze synode bereikt de twist zijn hoogtepunt. Ze vormt de derde phase in de geschiedenis van deze misere.

En eindelijk volgt nog een vierde tijdvak. Dat vangt aan bij de sluiting van de Utrechtsche synode en eindigt op de derde synode van de Afgescheidenen, n.l. die van Amsterdam, gehouden van 17 November-3 December van het jaar 1840.

We willen deze vier perioden nu achtereenvolgens bekijken.

1. De Synode van 1836.

In alle litteratuur over de Afscheiding wordt deze synode zeer geprezen. Ze vormde een tooneel van ware, christelijke en kerkelijke gemeenschap. Ze gaf een schoone openbaring van de kerkbouwende genade en kracht van den Heiligen Geest — al was, zooals in deze wereld van zelf spreekt, ook dat „goede werk” met zonde besmet. Bouwman noemt haar „die gezegende vergadering, op welke de eenheidsband gelegd werd tusschen de verschillende kerken op grond van de gemeenschappelijke Gereformeerde belijdenis en kerkenordening”¹⁾.

We willen nu zoo nauwkeurig mogelijk nagaan wat deze synode inzake de onderhavige kwestie besloot. Wat we daarvoor noodig hebben, vinden we in de artikelen 59-62 der Handelingen, welke uitspraken bevatten resp. over onderwijs en belijdenis, doop, avondmaal en den rustdag.

In het eerst genoemde artikel worden de „Opzieners en Herders” opgewekt „alle naauwkeurigheid aan (te) wenden, om onder opzien tot den Heere de beginzelen van het werk Gods op te wekken, en toe te zien, dat de zwakke en teedere spruiten niet vertreden of onderdrukt worden”. En terwijl zij dit kwaad met alle macht zullen tegenstaan, moeten zij die „zwakke en teedere spruiten” „ernstig zoeken te bewegen tot erkenenis en belijdenis van hetgeen de Heere aan hen gedaan heeft, opdat zij ook, door die erkenenis en belijdenis des geloofs, als lidmaten CHRISTI door de gemeente erkend en tot het gebruik der H. Sacramenten, de teekenen en zegelen van het verbond der genade, kunnen toegelaten worden, zullende echter een legelijk worden vermaand, dat niemand erkend mag worden voor een lidmaat van de Kerke CHRISTI, dan op belijdenis des geloofs, en geenszins tengevolge van het van buiten leeren van eenige waarheden.”²⁾

In deze woorden hooren we heel duidelijk een Schol-

tiansch klank. Niemand mag erkend worden voor een lidmaat der kerk dan wie belijdenis der geloofs aflegde! En deze alleen worden toegelaten tot het gebruik van de Sacramenten (meervoud!). Men kan nu inderdaad uit de in dit artikel geformuleerde stelregel de conclusie trekken, dat volgens de synode van 1836 de volwassen doopleden geen lidmaten der kerk zijn en hun kinderen dus niet gedoopt mogen worden.

Toch behoeft de deze uitspraak De Cock nog niet met dwingende noodzaak te treffen! Wanneer ze tegen hem zou worden aangevoerd, kon hij immers volkomen naar waarheid antwoorden: Ik beschouw deze volwassen doopleden ook niet zonder meer als lidmaten! Ze zijn naar mijn overtuiging slechts bijwoners of volwassen kinderen! Had hij boven de namen van de volwassen doopleden, welke de acte van afscheiding mede onderteekenden, niet duidelijk geschreven, dat zij inderdaad geen „ledematen” waren? En verder: werden de kinderen van de volwassen doopleden door dit artikel werkelijk van den doop geweerd? Er werd toch niet direct over hen gesproken? En conclusies uit een leeruitspraak hebben toch zeker geen rechtskracht?

Dit alles neemt evenwel niet weg dat het klimaat van deze „leeruitspraak” toch beallst Scholtiaansch is. Wordt het dan soms gevaarlijker voor De Cock in het volgende artikel? Dat begint namelijk zó: „De lidmaten der Kerke CHRISTI zijn verplicht, om aan hunne kleine kinderkens het teeken en zegel des H. Doops in de gemeente te doen toedienen, dewijl, volgens de H. Schrift en de daarop gegronde Formulieren van eenigheid onzer Kerk, de kinderkens met hunne ouders in het verbond Gods begrepen zijn, en de beloften des Heeren niet alleen de geloovigen, maar ook hun zaad gelden”³⁾.

Sprak de synode hier opzettelijk van lidmaten der kerke Christi, welke verplicht zijn hunne kinderen te laten doopen? Waarom gebruikte ze niet de in de gereformeerde liturgische schriften, wanneer deze over den kinderdoop spreken, zoo gebruikelijke termen „geloovigen” of „christenen”? Gaat ze inderdaad bewust op 't Scholtiaansche kompas zeilen? En moet deze zin nu zoo worden geïnterpreteerd dat alleen de kinderen van deze lidmaten gedoopt mogen worden?

²⁾ Handelingen van de Opzieners der Gemeente Jesu Christi vergaderd te Amsterdam den 2den Maart en volgende dagen A.o. 1836. Te Amsterdam, bij H. Höveker. Te 's-Gravenhage, bij J. van Golverdinge. 1836, p. 27/28.

³⁾ Idem, p. 28.

Enkele
een artik
Doop vo
Ds v
meerde
gaan v
Mannen
Ik had
zijn leve
moet ge
Op een
ziet ge
ziet uw
van geh
verborge
door ont
Denkt
van God
„Zie”,
water ge
zonden,
Alles, al
had ged
Dat is
gucht va
ademen.
maakt h
niet mee
afgewan

Zoo
daar m
scheid
loovige
op: „We
zeker w
Die niet
geven?
heil? In
denken
zich an
Dan i
Synode
doopten
zeker

Of zit
niet zoo
lijk is?
bóden, l
dat door
dat de
moeten
dat ze
veelvuld
laten op
van dat
dat alle
doopt m
geroerd.
den kin
en in ee
node wi
over he
uiteendi
heid va

We v
zinsnede
Leerna
Woorde
eenighe
verbond
deze de
worde,

Dit k
we hebl
toch fei
tussche
deze: w
van het
trouw,
lijdende
of is hij
aan het
snijdt g
overtuig
Woord
eenighe

Als v
en het
sprake
we een
laatste
lingen”

*) Idem